

**PRESA BUCUREȘTEANĂ DIN ANII NEUTRALITĂȚII.
DIGITIZARE COLECȚIE PATRIMONIU ȘI
VALORIFICARE PE SITE-UL MNIR:
*MARELE RĂZBOI***

MONICA LAZĂR
monicalazar75@gmail.com
Muzeul Național de Istorie a României – București

**THE BUCHAREST PRESS DURING THE NEUTRALITY YEARS.
THE DIGITIZATION OF A HERITAGE COLLECTION AND ITS
VALORIZATION ON ONE OF THE WEBSITES OF THE
NATIONAL HISTORY MUSEUM OF ROMANIA: *THE GREAT WAR***

ABSTRACT

The digitization of the periodicals collection of the National History Museum of Romania was done through high resolution scanning at a specialized accredited centre in Bucharest. The Bucharest press of the neutrality years is represented by heritage objects owned by the National History Museum of Romania, such as newspapers, magazines, gazettes, brochures. The most suggestive heritage objects were selected to be part of a series of museum research projects: the preventive conservation of fragile objects, the organization of the exhibition *The Great War. The Neutrality (1914-1916)* and the valorization of the digitized items on the website *The Great War*.

Keywords: The digitization, press of the neutrality, gazettes, magazines, National History Museum of Romania, the exhibition *The Great War*, the website *The Great War*.

Anii neutralității au fost marcați de acțiuni ale celor două tabere – antantofilă și germanofilă –, fiecare încercând să aducă argumente în favoarea intrării țării în război (de o parte sau alta) sau a menținerii neutralității. Curentul antantofil s-a demonstrat a fi mult mai puternic, el bazându-se pe instinctul maselor. Lozincă acestui curent era *liberarea Ardealului* și această țintă o

stabiliseră drept ideal național¹. Presa a jucat un rol important în disputele politice, periodicele din timpul neutralității analizând opțiunile României din prisma atitudinii proprii față de problema intrării în război².

În România anului 1914 apăreau 300 de publicații politice, 86 economice, 54 juridice, 38 științifice, 37 literare, 30 bisericești, 20 militare, 8 geografico-istorice, 8 umanistice. În total, 635 publicații periodice. În Vechiul Regat existau nu mai puțin de 254 ateliere grafice (tipografii)³. Tipografiile din București au fost numeroase, unele tipărind periodice (ziare, gazete, reviste), iar altele studii de specialitate, tirajul fiind unul consistent⁴.

Digitizarea *Colecției de periodice* a Muzeului Național de Istorie a României s-a realizat prin operația de fotoscanare la o rezoluție înaltă, în cadrul unui centru special acreditat din București. Toate activitățile specifice acestei acțiuni au făcut parte din proiectul *Manuscriptum*, coordonat de dl director general dr. Ernest Oberländer-Târnoveanu⁵.

După încheierea procesului de fotoscanare obiectele de patrimoniu au fost sortate în funcție de numărul de inventar și de titlul fiecărei colecții.

Din perioada neutralității au fost digitizate mai multe periodice, presa bucureșteană fiind reprezentată prin obiectele de patrimoniu ale MNIR⁶.

I. La categoria ziare și reviste, numărul publicațiilor este mare, unele fiind cotidiene, altele săptămânale, bilunare sau lunare: *Universul* (cotidian), *Lupta* (cotidian), *Furnica și Mojicul* (reviste săptămânale de satiră și umor), *Liga Deșteptarea* (foaie săptămânală), *Solidaritatea* (ziar săptămânal), *Gazeta Ilustrată* (apariție săptămânală/sâmbăta), *Flacăra* (revistă literară, artistică, socială – apariție săptămânală/sâmbăta), *România de Măine* (revistă bilunară critică de cultură

---

¹ Catalogul Expoziției foto-documentare *Marele Război. Neutralitatea (1914-1916)*. Coordonator: Cornel Constantin Ilie. Documentare: Monica Lazăr, Maria-Sophia Șcheaua. Catalog editat de MNIR, 2014, p. 30.

² Periodicele vremii exprimau opinii diverse, unele erau publicații oficiale, altele erau independente. Ziare liberale erau: *Viitorul, Românul*; conservatoare: *Înainte, Steagul; Lupta* era organul de presă al Partidului Social-Democrat și al Uniunii Sindicale din România. În categoria presei independente intrau următoarele cotidiene: *Universul, Adevărul, Dimineața*.

³ Vezi Catalogul Expoziției foto-documentare *Marele Război. Neutralitatea (1914-1916)*, p. 8.

⁴ Cotidianul *Universul* avea propria tipografie, ziarul având cel mai mare tiraj din România. Renumite erau Atelierele Grafice Socec și Tipografia Curții Regale.

⁵ Proiectul *Manuscriptum*, etapa a III-a, derulat în perioada noiembrie-decembrie 2013 și în ianuarie 2014, a cuprins cele mai vechi și vulnerabile bunuri de patrimoniu din colecția de periodice (secolul al XIX-lea - începutul secolului al XX-lea), din cadrul MNIR.

⁶ Obiectele de patrimoniu care fac obiectul temei de față, cât și varianta digitizată, se găsesc în Depozitul de *Manuscrise și Tipărituri I* al MNIR.

generală), *Făt-Frumos* (revistă bilunară literară), *Lumină Nouă* (revistă lunară socială și literară).

Colecția ziarului *Universul* numără periodicele cuprinse între 1913 și 1918, în prezent făcându-se mai multe demersuri pentru introducerea în baza on-line a site-ului *Marele Război* a unei teme distincte: *Cotidianul Universul și războiul*⁷.

Colecția ziarului *Lupta* conține peste 200 de numere tipărite în anul 1915, la tipografia *Poporul*, toate fiind cercetate, fișate și introduse în baza de date a MNIR. Mai multe exemplare ilustrate și în stare bună de conservare au fost valorificate pe site-ul *Marele Război*⁸.

Furnica, revistă săptămânală de satiră și umor, ai cărei directori au fost G. Ranetti și N. D. Țăranu, conține desene caricaturale (semnate de F. Șirato și A. Murnu), brașoave, cancanuri, controverse de epocă, curiozități, dialoguri, taifasuri, precum și reclame publicitare. Colecția MNIR numără 40 de exemplare din perioada 1909-1916⁹.

Mojicul, ca și *Furnica*, satirizează clasa politică românească, politica oscilantă a guvernului, precum și viciile societății. În Depozitul de Manuscrise și Tipărituri I se păstrează doar câteva numere, din 1915¹⁰.

Liga Deșteptarea, *Solidaritatea* și *Gazeta Ilustrată* au apărut o dată pe săptămână, toate edițiile fiind ilustrate. Din fiecare periodic s-au păstrat doar câteva numere, din 1914-1916. *Gazeta Ilustrată* este din hârtie lucioasă și are o prezentare grafică deosebită¹¹.

Câteva numere din anii 1915-1916 ale revistei săptămânale *Flacăra literară, artistică, socială*, au fost cercetate, fișate și introduse în baza de date a Patrimoniului din cadrul MNIR¹².

Din revistele bilunare/lunare de cultură generală tipărite în București s-au păstrat numere dispartate, obiectele de patrimoniu fiind scanate, cercetate și fișate¹³.

---

⁷ Argumentele pentru introducerea acestei teme sunt următoarele: tirajul mare al ziarului în epocă, imparțialitatea și obiectivitatea informațiilor inserate, formatul ilustrat.

⁸ Organ de presă al Partidului Social-Democrat, *Lupta* a militat pentru o neutralitate veșnică, apelul său împotriva războiului și a sărăciei fiind inserat constant în paginile sale. Numere din 1915 au fost valorificate pe site-ul *Marele Război* (temele: *Neutralitatea*, *Armata*, *În spatelele frontului*).

⁹ Atitudinea redactorilor revistei *Furnica* a fost una pro-antantistă și critică la adresa guvernului și a politicii acestuia (de menținere a neutralității). Numere din 1915-1916 au fost valorificate pe site-ul *Marele Război* (temele: *Neutralitatea*, *În spatelele frontului*).

¹⁰ Numerele din 1915 au fost valorificate pe site-ul *Marele Război* (tema: *Neutralitatea*).

¹¹ Numerele din 1914-1915 au fost valorificate pe site-ul *Marele Război* (tema: *Neutralitatea*).

¹² Numerele din 1915-1916 au fost valorificate pe site-ul *Marele Război* (tema: *Neutralitatea*).

¹³ Două numere din *România de Mâine*, un număr din *Făt-Frumos* și un număr din *Lumină Nouă* au fost valorificate pe site-ul *Marele Război* (tema: *Neutralitatea*).

II. La categoria lucrări cu caracter istoric reține atenția un set de 35 de broșuri, în format A5-A4, care se găsesc în Depozitul de Manuscrise și Tipărituri I. Obiectele de patrimoniu au fost scanate, cercetate și fișate în cele două baze ale MNIR amintite (baza de date a Patrimoniului și baza on-line *Marele Război*). Lucrările au fost scrise de personalități ale epocii și s-au tipărit în București între 1915 și 1916, numărul tipografiilor fiind mare (Atelierele Grafice Socec, Atelierele Societății Anonime *Poporul*, Tipografia și Stabilimentul de Arte Grafice *George Ionescu*, Editura Societății *Tiparul*, Institutul de Arte Grafice *Minerva*, Tipografia *Curții Regale*)¹⁴.

Cele mai sugestive obiecte de patrimoniu digitizate au fost selectate pentru a face parte dintr-o serie de proiecte de cercetare muzeologică:

a. Conservarea preventivă a obiectelor fragile

După fotoscănare acestea sunt cercetate, fișate și introduse complet în baza de date a Patrimoniului din cadrul MNIR (inclusiv foto), împachetate în materiale speciale de conservare (hârtie de filtru, foiță de mătase japoneză și, după caz, netex), urmând să fie depozitate în cutii din PVC personalizate, după dimensiunea obiectelor. Cutiile sunt realizate din komacel și komadur, având ph neutru.

Periodicele tipărite în București în perioada neutralității, care fac obiectul articolului de față, sunt conservate preventiv, consultarea lor făcându-se în format electronic. Acestea sunt valorificate pe site-ul *Marele Război*, cele mai multe regăsindu-se la tema *Neutralitatea*.

b. Organizarea expoziției *Marele Război. Neutralitatea (1914-1916)*. Expoziția foto-documentară a fost organizată de MNIR în colaborare cu Arhivele Naționale ale României și Arhiva Ministerului Afacerilor Externe. În cadrul expoziției au fost prezentate următoarele teme: situația Regatului României înainte de izbucnirea conflictului, politica externă la începutul secolului XX, Consiliul de Coroană din 21 iulie 1914, perioada neutralității propriu-zise, negocierile diplomatice ale guvernului român cu Antanta și Tripla Alianță, Consiliul de Coroană din 14 august 1916. Temele au fost susținute cu documente de arhivă, fotografii și materiale de presă. În catalogul expoziției au fost introduse ilustrații din revistele *Furnica* și *Mojicul*, precum și pagini din ziarele *Universul* și *Solidaritatea*¹⁵.

---

¹⁴ Se remarcă lucrările lui Ioan D. Filitti, Constantin Dobrogeanu-Gherea, Radu Rosetti, prezentate pe site, în care dezbate politica externă a României față de război. În catalogul site-ului *Marele Război*, la tema *Armată*, se pot accesa fișe de obiect cu descrierea unor broșuri scrise de cadre militare din epocă și tipărite în anii neutralității.

¹⁵ Muzeul Național de Istorie a României (MNIR) a inaugurat seria manifestărilor dedicate Centenarului primului război mondial prin vernisajul expoziției outdoor *Marele Război. Neutralitatea (1914-1916)* și lansarea site-ului www.marelerazboi.ro. Cele două

c. Valorificarea obiectelor digitizate prin crearea site-ului *Marele Război*, pentru o cât mai bună informare a publicului larg. Încărcarea bazei se face periodic, până la sfârșitul anului 2018, de către specialiștii muzeului, urmând cele 14 teme din catalogul războiului: *Lumea în război*, *Aviație*, *Neutralitatea*, *Ocupația străină*, *În tranșee*, *Misiuni militare*, *Crucea Roșie*, *Armata*, *Voluntari*, *Prizonieri*, *În spatele frontului*, *Personalități*, *Tratate*, *Regalitatea*. Selecția obiectelor se face în funcție de categoriile specificate în fișe: presă, fotografii, uniforme, ordine și decorații, documente oficiale. Baza de date on-line a fost inaugurată pe 31 iulie 2014, odată cu vernisajul expoziției *Marele Război. Neutralitatea (1914-1916)* și lansarea catalogului acesteia¹⁶.

Lista ilustrațiilor

Fig. 1 – *Universul*, ediția din 13 august 1916, Editura Tip. *Universul*, București.

Fig. 2 – *Lupta*, ediția din 13 iunie 1915, Atelierele societății anonime *Poporul*, București.

Fig. 3 – *Furnica*, ediția din 7 iulie 1915, Tip. Gutenberg, Josef Göbel S-ri, București.

Fig. 4 – *Mojicul*, ediția din 27 septembrie 1915, Redacția: Str. Sărindar, Nr. 7, București.

Fig. 5 – *Flacăra*, ediția din 11 aprilie 1915, Atelierele Grafice Socec, București.

Fig. 6 – *România de Măine*, ediția din 1 februarie 1916, Tipografia *Kooperativă*.

Fig. 7 – Broșură. Ioan D. Filitti, *Politica externă a României și atitudinea ei în conflictul european*, 1915, Institutul de Arte Grafice și Editură *Minerva*, București.

Fig. 8 – Broșură. *Cu cine trebuie să mergem*, 1915, Editura Societății *Tiparul*, București.

Fig. 9 – Panouri cu tema *Societatea și ... neutralitatea*, din expoziția *Marele Război. Neutralitatea*.

---

evenimente au avut loc pe 31 iulie 2014, potrivit comunicatului de presă emis de MNIR și preluat de AGERPRES (Agenția Națională de Presă) și de site-uri de presă on-line.

¹⁶ În baza de date a site-ului obiectele de patrimoniu fiind introduse sub forma fișelor, pe baza unui standard: nume, imagine, titlu complet, temă, categorie, datare, regiune, țară, deținător, nr. inventar, tipul, autor-atelier, material, dimensiuni, autor-fișă, descriere, legătură fișe. Publicațiile tipărite în București, din colecția de periodice a MNIR, precum și studiile istorice în format broșat, au fost selectate în funcție de mai multe criterii, pentru o cât mai bună valorificare (calitatea hârtiei, informația transmisă), temele fiind alese în funcție de conținutul rubricărilor.

Fig. 10 – Panouri cu tema *Neutralitatea ... satirizată*, din expoziția *Marele Război. Neutralitatea*.

Fig 11 – Panouri cu tema *Neutralitatea ... satirizată*, din expoziția *Marele Război. Neutralitatea*.

Fig. 12 – Panouri cu tema *Consiliul de Coroană din 21 iulie 1914*, din expoziția *Marele Război. Neutralitatea*.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

Fig. 6

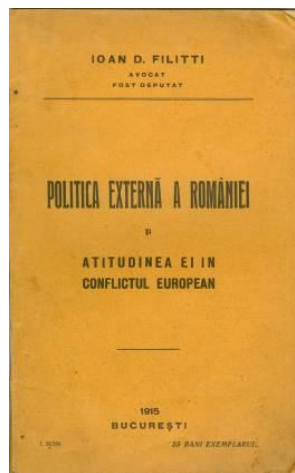

Fig. 7

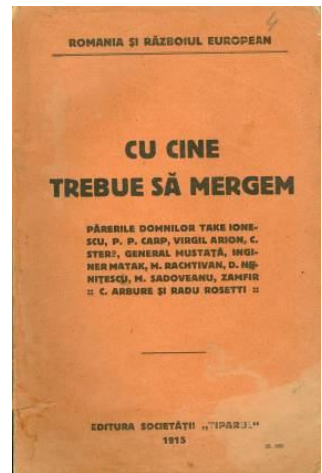

Fig. 8

Fig. 9

Fig. 10

Fig. 11

Fig. 12